

K+U

MINISTERIET

SLOTS- OG KULTURSTYRELSEN

KUNST OG UDSMYKNING

FAGLIGE RETNINGSLINJER FOR BYGGESAGER OM
KUNST OG UDSMYKNING PÅ FREDEDE BYGNINGER

INDHOLD

INTRODUKTION	3
SLOTS- OG KULTURSTYRELSENS PRAKSIS	4
Praksis.....	4
Støttemuligheder.....	5
ANSØGNINGENS INDHOLD	6
Fuldmagt.....	6
SAGSBEHANDLINGEN	7
HENVISNING TIL PRINCIPIELLE AFGØRELSER OG UDTALELSER.....	9
EKSEMPLER PÅ BETINGELSER	10
LÆSEVEJLEDNING	11

Udgivet af

Slots- og Kulturstyrelsen, Center for Kulturarv, Fredede Bygninger

Redaktion

Lisa Marie Gerdes, Luna Dyre, Eva Sievert Asmussen, Slots- og Kulturstyrelsen

Forsidebillede

Anders Sune Berg

Publiceret december 2020

ISBN: 978-87-93942-44-8 (pdf)

EAN: 9788793942448

1

INTRODUKTION

Slots- og Kulturstyrelsens bygningsfredningsmyndighed har udarbejdet en række faglige retningslinjer for behandling af byggesager på de fredede bygninger i Danmark.

I retningslinjerne har vi nedskrevet vores praksis for at sikre en ensartet og gennemsigtig forvaltning.

Vi har udarbejdet de faglige retningslinjer som et værktøj til sagsbehandling for styrelsens medarbejdere.

De faglige retningslinjer henvender sig endvidere til fagfolk, myndigheder, ejere og andre særligt interesserede.

HER KAN DU LÆSE MERE

Læsevejledning til de faglige retningslinjer findes bagerst i dokumentet.

Mere information om bygningsbevaring og restaurering kan findes i Slots- og Kulturstyrelsens informationsblade om restaurering og bygningsbevaring.

HENVISNING

Find bygningsfredningsloven på retsinformation.dk

Find Slots- og Kulturstyrelsens informationsblade på slks.dk

Find flere faglige retningslinjer på slks.dk

2

SLOTS- OG KULTURSTYRELSENS PRAKSIS

Slots- og Kulturstyrelsens praksis er baseret på faglig viden om arkitektur, bygningskultur, byggeteknik og kulturhistorie. Desuden kan vores praksis være bestemt af udtalelser fra Det Særlige Bygningssyn og principielle afgørelser fra Kulturministeriets departement. Endelig er vores praksis baseret på erfaringer fra fredningsgennemgangen 2010-2016.

Efter forvaltningsretten træffer vi altid afgørelse efter en konkret vurdering af den enkelte ansøgning.

PRAKSIS

Slots- og Kulturstyrelsens generelle praksis for behandling af sager om opsætning af kunst på og kunstnerisk af de fredede bygninger er følgende:

Kunstværker skal som udgangspunkt underordne sig den fredede bygnings facade og/eller hovedform. Der skal dermed være en relation mellem bygningen og kunstværket/installationen.

Fastgørelse i og på bygningen, der alene har til formål at understøtte kunstværket, skal begrænses mest muligt, idet bygningens originale materialer og overflader er en del af de bærende fredningsværdier. Gentagne indgreb i form af fastgørelse vil over tid kunne medføre varige skader på bygningen. Opsætning af et stillads eller lignende, som kunstværket/udsmykningen fastgøres på, tillades som udgangspunkt ikke, da dette medfører indgreb i bygningen, og ikke, modsat ved opsætning af stillads i forbindelse med bygningsarbejder, gavner bygningen.

Tilladelse til opsætning af kunstværk/udsmykning, som fastgøres med f.eks. øjebolte kan gøres betinget af, at der på forhånd redegøres for metode til retablering af facaden.

Den fredede bygning må som udgangspunkt ikke reduceres til en gallerivæg, fordi den fredede bygning kan miste sin arkitektoniske integritet, hvis den blot danner baggrund for kunstværker/udsmykninger. Hvis ønsket om at opsætte et kunstværk er et enkeltstående tilfælde, som i øvrigt opfylder parametrene, der er beskrevet under afsnittet *Sagsbehandlingen*, vil der lettere kunne opnås tilladelse, end hvis der løbende ønskes opsat kunst på facaden.

Retningslinjer for specifikke bygninger

Der kan opstilles retningslinjer for udsmykning af facader for den enkelte bygning. Der skal i den enkelte sag stadig foretages en konkret vurdering af, om det konkrete kunstværk forholder sig til de faglige retningslinjer.

STØTTEMULIGHEDER

Da der med opsætning af kunstværker på fredede bygninger ikke er tale om restaureringsarbejder, der kommer den fredede bygning til gode, er det Slots- og Kulturstyrelsens praksis ikke at yde støtte til arbejderne.

3

ANSØGNINGENS INDHOLD

Dette kapitel redegør for, hvad en ansøgning typisk skal indeholde, for at sagen er tilstrækkeligt oplyst og kan behandles af Slots- og Kulturstyrelsen.

Slots- og Kulturstyrelsen forholder sig til, om ansøgningsmaterialet indeholder de nødvendige oplysninger, for at vi kan træffe afgørelse i sagen. Hvis vi vurderer, at der kun mangler få oplysninger, vil vi typisk anmode om supplerende materiale. Hvis vi vurderer, at en større del af ansøgningsmaterialet mangler, giver vi typisk afslag på uoplyst grundlag. Ansøger er i de tilfælde nødt til at indsende en ny, fuldt oplyst ansøgning.

HVAD SKAL ANSØGNINGEN INDEHOLDE?

Ansøgning om	Indhold
Opsætning af kunst/kunstnerisk udsmykning	• Redegørelse for eventuelle tekniske indgreb i den fredede bygning • Redegørelse for ønsket tidsperiode/varighed • Fotos/visualisering/tekst, der beskriver det ønskede kunstværk/den ønskede udsmykning i relation til den fredede bygning

FULDMAGT

Hvis ansøgeren ikke er ejer af bygningen jf. Tingbogen, skal der vedlægges en gyldig fuldmagt fra bygningens ejer.

Ved fredede bygninger, der er opdelt i ejerlejligheder betyder det, at der skal foreligge en fuldmagt fra ejerforeningen.

Det skal fremgå af fuldmagten, hvem der udsteder fuldmagten, og hvem fuldmagten er udstedt til. Fuldmagten skal være dateret. Det skal klart fremgå, hvilke bygningsarbejder, fuldmagten gælder.

Fuldmagten skal være udstedt til den person eller virksomhed, der søger om tilladelse til at udføre bygningsarbejder på den fredede bygning.

4

SAGSBEHANDLINGEN

Dette kapitel beskriver en række parametre, som Slots- og Kulturstyrelsen vurderer og opvejer til at træffe en afgørelse i den enkelte sag.

FREDNINGSVÆRDIER OG SIGNIFIKANS

I behandlingen af byggesager, foretager Slots- og Kulturstyrelsen først en vurdering af bygningens bærende fredningsværdier og en vurdering af bygningens signifikans.

Bærende fredningsværdier

Vi vurderer, om de ansøgte arbejder understøtter og opretholder bygningens bærende fredningsværdier.

FREDNINGSVÆRDIER KORT FORTALT

De bærende fredningsværdier er summen af en bygnings arkitektoniske, kulturhistoriske og miljømæssige værdier. De bærende fredningsværdier udgør bygningens særlige og umistelige værdier. De bærende fredningsværdier skal være synlige og håndgribelige bygningselementer.

Signifikans

Herudover vurderer Slots- og Kulturstyrelsen bygningens signifikans. Generelt vil en høj signifikans medføre en forholdsvist restriktiv forvaltning. Bygninger med en lav signifikans vil typisk medføre en mindre restriktiv forvaltning.

Vurderingen af bygningens signifikans sker på baggrund af en vurdering af:

- Bygningens autenticitet
- Bygningens integritet

SIGNIFIKANS KORT FORTALT

Signifikans er et udtryk for bygningens betydning set i forhold til andre fredede bygninger af samme type. Signifikans vurderes ud fra sjældenhed, kvalitet og bevaringstilstand.

BYGNINGENS FUNKTION

Slots- og Kulturstyrelsen vurderer, om der er tale om en bygning, hvis nuværende funktion er at udstille kunst.

MIDLERTIDIGHED

Slots- og Kulturstyrelsen vurderer, om værket eller udsmykningen ønskes opsat midlertidigt eller mere permanent. Midlertidig defineres som udgangspunkt som en periode, der er kortere end et kvartal.

ORDFORKLARING

Autenticitet er et udtryk for bygningens ægthed. Både oprindelige og senere tilkomne bygningsdele indgår i vurderingen af bygningens autenticitet.

Integritet er et udtryk for, hvor helstøbt bygningen fremstår i sig selv og i forhold til omgivelserne.

Vurderingen af, hvor længe værket må være på bygningen, afhænger af om værket ønskes opsat på bygningen i forbindelse med en bestemt anledning, som f.eks. en udstilling.

TEKNISKE INDGREB

Slots- og Kulturstyrelsen vurderer, om opsætningen af kunst på bygningens ydre medfører skade på bygningen. Hvis der ikke er redegjort fyldestgørende for omfanget af tekniske indgreb i bygningen, beder vi ansøger om at redegøre for det.

RELATION MELLEM BYGNINGENS YDRE OG KUNSTVÆRKET/UDSMYKNINGEN

Slots- og Kulturstyrelsen vurderer, om der er en specifik relation mellem bygningens ydre (f.eks. facadeelementer, materialitet, farve, vinduesåbninger, etc.) og kunstværket/udsmykningen, herunder om kunstværket/udsmykningen underordner sig eller dominerer den fredede bygnings samlede udtryk.

HYPPIGHED

Slots- og Kulturstyrelsen vurderer, om opsætning af kunst på den specifikke bygning eller monument er en enkeltstående begivenhed, om det er noget, der sker/ønskes hyppigt, eller om det ligefrem er del af en markedsføringsstrategi. Hyppigheden af opsætning af værker på facaden vil have indflydelse på styrelsens afgørelse, da styrelsen lægger vægt på, at den fredede bygning ikke må reduceres til en reklamevæg.

OPMÆRKSOMHEDSPUNKTER I SAGSBEHANDLINGEN

Slots- og Kulturstyrelsen er særligt opmærksom på at vurdere følgende spørgsmål i sager vedr. opsætning af kunst/udsmykning på fredede bygninger:

- Er bygningens nuværende funktion at udstille kunst?
 - Er der tale om en midlertidig opsætning af kunst på facaden?
 - Medfører opsætningen af kunst på facaden minimale indgreb, der ikke kan betegnes som permanent skadende for bygningen?
 - Indgår kunstværket i en relation med bygningens facadeudtryk, og underordner kunstværket sig dette?
 - Er der tale om et enkeltstående eller ikke-hyppigt ønske, om at opsætte kunst på facaden?
-

5

PRINCIPIELLE AFGØRELSE OG UDTALELSE

I dette kapitel henviser vi til principielle klageafgørelser truffet af Kulturministeriets departement og udtalelser fra Det Særlige Bygningssyn, der danner præcedens for vores generelle praksis.

AFGØRELSE FRA KLAGEINSTANS

Der henvises til Kulturministeriets departements afgørelse i følgende klagesag:

Kulturministeriet har stadfæstet Slots- og Kulturstyrelsens afgørelse om afslag til at opsætte et midlertidigt kunstværk i form af et hvidt banner med sort tekst i størrelsen 8,3 x 3,9 meter på facaden. Kulturministeriet begrundede afgørelsen med bl.a. følgende: "...at projektet fremstår dominerende og delvist dækker arkitektoniske detaljer på facaden."

UDTALELSE FRA DET SÆRLIGE BYGNINGSSYN

Indholdet af disse faglige retningslinjer er forelagt Det Særlige Bygningssyn den 1. oktober 2020.

Der foreligger ikke generelle udtalelser om sager vedr. kunst og udsmykning på fredede bygninger fra Det Særlige Bygningssyn.

6

EKSEMPLER PÅ BETINGELSER

Ifølge bygningsfredningslovens § 10, stk. 2 kan en tilladelse gøres betinget af gennemførelse af foranstaltninger, som ikke fremgår af ansøgningen. Derfor kan der i en tilladelse til bygningsarbejder være stillet betingelser, som skal opfyldes, for at tilladelsen er gældende.

Nedenstående er *eksempler* på betingelser, som *kan* forekomme i en afgørelse, hvis Slots- og Kulturstyrelsen i den konkrete sag har vurderet, at det er nødvendigt for at opretholde fredningsværdierne i den fredede bygning.

VEDR. FASTGØRELSE AF KUNSTVÆRK/UDSMYKNING PÅ BYGNINGEN

- Fastgørelse af kunstværker på murværk skal placeres i murværkets fuger, som efter endt udstillingsperiode reparerer og omfuges magen til eksisterende.
 - Fastgørelse af kunstværker skal være reversibelt og nænsomt.
-

7

LÆSEVEJLEDNING

BAGGRUND OG HENSIGT

Slots- og Kulturstyrelsen har i perioden 2018-2020 udarbejdet en række faglige retningslinjer for vores myndighedsbehandling af ansøgninger om bygningsarbejder i de fredede bygninger.

Retningslinjerne bidrager til at belyse Slots- og Kulturstyrelsens forvaltning af bygningsfredningsloven for offentligheden.

Formålet med formidlingen af de faglige retningslinjer er, at hjælpe bygningsejere og rådgivere til at fremsende en fyldestgørende ansøgning og samtidig give indsigt i styrelsens sagsbehandling.

De faglige retningslinjer er opdelt i kategorier, der omfatter forskellige bygningsdele, materialer og installationer.

INTRODUKTION TIL KATEGORISERINGEN

De faglige retningslinjer kan læses i sammenhæng med hinanden, da de fleste byggesager typisk omfatter bygningsarbejder, der berører flere forskellige emner.

Retningslinjerne kan også læses i sammenhæng med Slots- og Kulturstyrelsens informationsblade om bygningsbevaring. De enkelte faglige retningslinjer er nummererede, og disse numre svarer til nummereringen af informationsbladene.

INTRODUKTION TIL TEKSTENS INDHOLD

De faglige retningslinjer består af en række kapitler. Grå bokse i brødteksten indeholder eksempler i tegning. Farvet tekst i brødteksten indeholder korte beskrivelser af hhv. fredningsværdier og signifikans, opmærksomhedspunkter i sagsbehandlingen og eksempler på betingelser, man kan finde i en afgørelse. Informationer i marginen understøtter brødteksten, og her finder man ordforklaringer, billedtekster og henvisninger.

HENVISNING

Find Slots- og Kulturstyrelsens informationsblade på slks.dk

SÅDAN LÆSES KAPITLERNE

Kapitel 1. Introduktion

Generel introduktion til de enkelte faglige retningslinjer.

Kapitel 2. Slots- og Kulturstyrelsens praksis

Beskrivelse af Slots- og Kulturstyrelsens nuværende praksis. Praksis revideres løbende på baggrund af principielle afgørelser og erfaringer samt udtalelser fra Det Særlige Bygningssyn. Endvidere indeholder kapitlet information om støttemuligheder.

Kapitel 3. Ansøgningens indhold

Beskrivelse af, hvilket materiale en ansøgning typisk skal indeholde for at sagen er tilstrækkeligt oplyst og kan behandles.

Kapitel 4. Sagsbehandlingen

Beskrivelse af en række parametre som Slots- og Kulturstyrelsen vurderer og opvejer i den enkelte sag, inden der træffes en afgørelse.

Kapitlet fungerer således som et sagsbehandlingsværktøj for styrelsens medarbejdere og som en ressource, der kan give ansøgere, ejere og rådgivere indblik i, hvad Slots- og Kulturstyrelsen vurderer og lægger vægt på i byggesagsbehandlingen.

Kapitel 5. Henvisning til principielle afgørelser og udtalelser

Såfremt der foreligger principielle klageafgørelser truffet af Kulturministeriets departement eller udtalelser fra Det Særlige Bygningssyn, der danner præcedens for Slots- og Kulturstyrelsens generelle praksis, fremgår disse af kapitlet. Kapitlet opdateres løbende.

Kapitel 6. Eksempler på betingelser

Liste over eksempler på særlige udførelsesmetoder og materialevalg, som en tilladelse kan være betinget af. Eksemplerne skal ikke forstås som en facitliste, da en afgørelse altid er baseret på en konkret vurdering af den enkelte sag.

KUNST OG UDSMYKNING

Faglige retningslinjer for byggesager om opsætning af kunst og udsmykning på fredede bygninger
December 2020

Publikationen er udarbejdet af Fredede Bygninger, Center for Kulturarv i Slots- og Kulturstyrelsen
Kontakt: bygogplan@slks.dk